

Dialectloket:

TAALVARIATIE OP HET NET ÉN IN DE KLAS

Pauline Van Daele

In Vlaanderen hoor je vandaag allerlei soorten Nederlands: van “echt, authentiek” dialect tot Standaardnederlands, met daartussen verschillende vormen, die vaak in één woord *tussentaal* worden genoemd. Ook tussen Nederlanders en Vlamingen hoor je duidelijke verschillen, en al helemaal anders klinken onze verre taalgenoten in onder andere Suriname, Aruba en Curaçao. Het Nederlands is rijk aan variatie en dat is, zoals elke vorm van diversiteit, op zich een positief gegeven.

Om die taalvariatie in de verf te zetten, ontwikkelden de dialectologen van de Universiteit Gent het Dialectloket. Dialectloket (www.dialectloket.be) is een populariserende website, waarop je alles te weten komt over taalvariatie in het Nederlands, met thema's dialecten, jongerentaal, nationale variatie, standaardtaal en tussentaal, en het Nederlands in de wereld. De informatieve teksten worden er aangevuld met geluidsfragmenten, video's en taalkaarten. Op die manier bundelt het nieuwe digitale platform een schat aan informatie voor de lessen Nederlands.

Dialectloket is vooral gericht op het secundair en hoger onderwijs. Van leerlingen in het secundair onderwijs wordt verwacht dat ze op het einde van hun schoolcarrière verschillende taalvariëteiten kunnen herkennen en bewust kunnen reflecteren op hun eigen (en andermans) taalgebruik. Voor leerkrachten Nederlands komt het er dan ook op aan de leerlingen vertrouwd te maken met de belangrijkste componenten van variatie in ons taallandschap, en daarbij kan het nieuwe Dialectloket een handige tool zijn. Met een beetje creativiteit kan je met Dialectloket echter ook in het

basisonderwijs aan de slag. Het luik *Stemmen uit het verleden* bijvoorbeeld, dat ruim 700 dialectopnames uit de jaren 60 en 70 omvat van over heel Vlaanderen, vormt een perfect uitgangspunt om het talig bewustzijn van jonge leerlingen te stimuleren, bijvoorbeeld tijdens een themaweek over de grootouders. Spreken zij anders dan jij of je ouders? Kan jij hen goed verstaan? Hoe zou je hun taalgebruik beschrijven?

De website is niet alleen een bron van informatie en illustratie, maar bevat daarnaast ook een toegespitst educatief luik. Je kan er terecht voor enkele kant-en-klare lesideeën om het thema taalvariatie op een originele manier in de klas te brengen, inclusief materiaal en eindtermen. In thema's als 'tussentaal met reclamespots', 'taalvariatie met Twitter' en 'Nederlands, wereldtaal' wordt telkens een lesidee omschreven, met de nodige links naar de bijhorende video's en het geluidsmateriaal op Dialectloket. Ook wie aan de slag wil gaan met onderzoekscompetenties voor het vak Nederlands, doet er ongetwijfeld inspiratie op. De meeste thema's lenen zich met wat verdere uitwerking immers perfect tot kleine taalkundige onderzoekjes op maat van laatstejaars.

Over de auteur

PAULINE VAN DAELE

is wetenschappelijk medewerker bij het Woordenboek van de Vlaamse Dialecten (UGent) en ontwikkelde de website Dialectloket over taalvariatie en dialectologie.

Kenmerken van tussentaal: een uitgewerkt lesidee

Doelgroep: Hoger secundair onderwijs (tweede en derde graad)

Doel: Jongeren hebben waarschijnlijk al gehoord van tussentaal, maar weten ze ook wat tussentaal precies inhoudt? Kunnen ze kenmerken van tussentaal herkennen en die onderscheiden van hun standaardtalige varianten? Een oefening daarop helpt de leerlingen bewuster om te gaan met hun eigen taal, en leert hen reflecteren over (standaard)taalgebruik.

Lesverloop: Het basisidee is dat de leerkracht fragmenten laat horen en die laat beoordelen door groepjes leerlingen, die aanduiden welke niet-standaardtalige verschijnselen opvallen.

- Plaats de leerlingen in kleine groepjes. Het samenleggen en vergelijken van de individuele resultaten zorgt voor meer dynamiek en betrokkenheid.

- Laat verschillende opnames horen in tussentaal. Voor meer contrast kan je ook één standaardtalig fragment gebruiken. Kies voor korte fragmenten van maximum twee minuten, want het luisteren is best intensief. De fragmenten vind je op Dialectloket (met bijbehorende transcripties), op Youtube of op websites van televisiezendes: denk aan soaps, talkshows, programma's als *Groenland* (Bartel van Riet) of *Perfect* (Karen Damen), enzovoort.
- Laat de leerlingen per fragment alles noteren wat volgens hen geen standaardtaal is: woorden, klanken en (zins)constructies.
- Laat de leerlingen daarna in groepjes hun resultaten vergelijken en bundelen.
- Bespreek de resultaten met de klas: welke kenmerken zijn de leerlingen opgevallen? Wat beschouwen zij als tussentaal, wat kan volgens hen in het Standaard-

nederlands? Welke kenmerken herkennen ze in hun eigen taalgebruik?

- **Uitbreiding:** Je kan elk fragment ook tweemaal laten horen en de resultaten van beide luisterbeurten vergelijken. Zo komen de leerlingen te weten welke kenmerken meteen opvallen en welke minder. Ook door per fragment een tabel te tekenen van alle waargenomen kenmerken en aan te duiden wie wat gehoord heeft, ontdekken de leerlingen welke kenmerken voor een luisteraar het meest opvallen als tussentalig.